

قانون تشکیل سازمان مدیریت بحران کشور

فصل اول - تعاریف

ماده ۱- اصطلاحات مندرج در این قانون در معانی مشروح زیر بکار می‌روند:

الف - بحران: شرایطی است که در اثر حوادث، رخدادها و عملکردهای طبیعی و انسانی (به جز موارد موضوعه در حوزه‌های امنیتی و اجتماعی) به طور ناگهانی یا غیرقابل کنترل به وجود می‌آید و موجب ایجاد مشقت و سختی به یک مجموعه یا جامعه انسانی می‌گردد و برطرف کردن آن نیاز به اقدامات اضطراری، فوری و فوق‌العاده دارد.

ب - مدیریت جامع بحران: فرآیند عملکرد، برنامه‌ریزی و اقدامات اجرایی و دستگاه‌های اجرایی است که توسط دستگاه دولتی، غیردولتی و عمومی پیرامون شناخت و کاهش سطح مخاطرات (مدیریت ریسک) و مدیریت عملیات مقابله و بازسازی و بازتوانی منطقه آسیب‌دیده (مدیریت بحران) صورت می‌پذیرد. در این فرآیند با مشاهده پیش‌نشانگرها و تجزیه و تحلیل آنها و منابع اطلاعاتی در دسترس تلاش می‌شود به صورت یکپارچه، جامع و هماهنگ با استفاده از ابزارهای موجود از بحرانها پیشگیری نموده یا در صورت بروز آنها با آمادگی لازم در جهت کاهش خسارات جانی و مالی به مقابله سریع پرداخته تا شرایط به وضعیت عادی بازگردد.

ماده ۲- مدیریت بحران شامل چهار مرحله به شرح زیر است:

الف - پیشگیری: مجموعه اقداماتی است که با هدف جلوگیری از وقوع حوادث و یا کاهش آثار زیانبار آن، سطح خطرپذیری جامعه را ارزیابی نموده و با مطالعات و اقدامات لازم سطح آن را تا حد قابل قبول کاهش می‌دهد.
ب - آمادگی: مجموعه اقداماتی است که توانایی جامعه را در انجام مراحل مختلف مدیریت بحران افزایش می‌دهد. آمادگی شامل جمع‌آوری اطلاعات، برنامه‌ریزی و سازماندهی، ایجاد ساختارهای مدیریتی، آموزش، تأمین منابع و امکانات، تمرین و مانور است.

ج - مقابله: انجام اقدامات و ارائه خدمات اضطراری به دنبال وقوع بحران است که با هدف نجات جان و مال انسانها، تأمین رفاه نسبی برای آنها و جلوگیری از گسترش خسارات انجام می‌شود. عملیات مقابله شامل هشدار، جستجو، نجات و امداد، بهداشت، درمان، تأمین امنیت، ترابری، ارتباطات، تدفین، دفع پسماندها، مهار آتش، کنترل مواد خطرناک، سوخت‌رسانی، برقراری شریانهای حیاتی و سایر خدمات اضطراری ذی‌ربط است.

د - بازسازی و بازتوانی: بازسازی شامل کلیه اقدامات لازم و ضروری پس از وقوع بحران است که برای بازگرداندن وضعیت عادی به مناطق آسیب‌دیده با در نظر گرفتن ویژگیهای توسعه پایدار، ضوابط ایمنی و مسائل فرهنگی، تاریخی و اجتماعی منطقه آسیب‌دیده انجام می‌گردد. بازتوانی نیز شامل مجموعه اقداماتی است که جهت بازگرداندن شرایط جسمی، روحی و روانی آسیب‌دیدگان به حالت طبیعی به انجام می‌رسد.

فصل دوم - شورای عالی مدیریت بحران کشور

ماده ۳- به منظور هماهنگی فعالیتهای دستگاهها و نهادهای وابسته به قوای سه‌گانه، نیروهای مسلح و کلیه نهادها و دستگاههای تحت نظر مقام معظم رهبری (با عنایت به تفویض اختیار معظم له) و تصویب مقررات و ضوابط حاکم بر

مدیریت بحران در مراحل چهارگانه آن شورای عالی مدیریت بحران کشور که از این پس در این قانون به اختصار شورای عالی نامیده می‌شود تشکیل می‌گردد.

ماده ۴- وظایف شورای عالی به شرح زیر است:

- ۱- تصویب سیاستها و برنامه‌های ملی مرتبط با مدیریت جامع بحران کشور به پیشنهاد سازمان
- ۲- تأیید بودجه تفصیلی نظام مدیریت جامع بحران کشور برحسب پیشنهاد سازمان به تفکیک دستگاههای ذیربط جهت درج در بودجه سالانه کشور
- ۳- تصویب وظایف دقیق و نقش وزارتخانه‌ها و سازمانهای دولتی، نهادهای عمومی غیردولتی و شوراهای اسلامی، شهرداریها، سازمانها و شرکتهایی که شمول قانون بر آنها مستلزم ذکر نام است، نیروهای نظامی و انتظامی و کلیه نهادها و دستگاههای تحت نظر مقام معظم رهبری، سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران و رسانه‌های گروهی، تشکلهای مدنی و مدیریت بحران برحسب پیشنهاد سازمان
- ۴- اتخاذ تدابیر راهبردی، هماهنگی، هدایت و تشویق فعالیتهای پژوهشی و اجرایی در راستای کاهش خطرپذیری ناشی از زلزله، مخاطرات آب و هوایی و مواد شیمیایی خطرناک.
- ۵- تصویب سامانه مدیریت بحران کشور و تعیین فرماندهی عملیات مقابله با بحران متناسب با شرایط بحران به پیشنهاد سازمان.
- ۶- تصویب سیاستهای آموزشی، تبلیغاتی و اطلاع‌رسانی از طریق سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران و سایر رسانه‌های گروهی
- ۷- تصویب ضوابط و دستورالعملهای لازم درباره اقدامات احتیاطی پس از دریافت اطلاعات مبنی بر احتمال وقوع حوادث پیش بینی نشده در کشور
- ۸- تصویب ساختار، تشکیلات و آیین‌نامه‌های استخدامی، مالی و اداری سازمان و رده‌های سازمانی متناسب در استانها و شهرستانها به پیشنهاد سازمان
- ۹- تصویب ضوابط، مقررات و دستورالعملهای مرتبط با این قانون

ماده ۵- شورای عالی به ریاست رئیس‌جمهور و با عضویت وزاری کشور، امور اقتصادی و دارایی، مسکن و شهرسازی، دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح، رفاه و تأمین اجتماعی، راه و ترابری، بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، نیرو، جهاد کشاورزی، ارتباطات و فناوری اطلاعات، علوم، تحقیقات و فناوری، شهردار تهران، رئیس ستاد کل نیروهای مسلح، فرمانده نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران، فرمانده کل سپاه پاسداران، فرمانده کل ارتش، فرمانده نیروی مقاومت بسیج، یکی از نواب رئیس‌مجلس شورای اسلامی، معاون اول قوه قضاییه، رؤسای سازمانهای مدیریت و برنامه‌ریزی کشور و صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران، رئیس جمعیت هلال احمر جمهوری اسلامی ایران، رئیس بنیاد مسکن انقلاب اسلامی ایران و رئیس سازمان که همگی دارای حق رأی می‌باشند تشکیل می‌گردد.

تبصره ۱- جلسات شورای عالی در غیاب رییس جمهور به ریاست وزیر کشور (به عنوان قائم مقام) تشکیل می‌گردد.

تبصره ۲- نحوه اداره، اتخاذ تصمیمات و ابلاغ مصوبات شورای عالی برابر آیین‌نامه‌ای خواهد بود که به تصویب شورای عالی می‌رسد.

تبصره ۳- دبیرخانه شورای عالی در سازمان مستقر بوده و رییس سازمان دبیر شورای عالی می‌باشد.

فصل سوم - سازمان مدیریت بحران کشور

ماده ۶- سازمان مدیریت بحران کشور که در این قانون به اختصار سازمان نامیده می‌شود به منظور ایجاد مدیریت یکپارچه در امر سیاستگذاری، برنامه‌ریزی، ایجاد هماهنگی و انسجام در زمینه‌های اجرایی و پژوهشی، اطلاع‌رسانی متمرکز و نظارت بر مراحل مختلف مدیریت بحران و ساماندهی و بازسازی مناطق آسیب‌دیده و استفاده از همه امکانات و لوازم مورد نیاز در کلیه وزارتخانه‌ها، مؤسسات و شرکتهای دولتی و عمومی، بانکها و بیمه‌های دولتی، نیروهای نظامی و انتظامی، مؤسسات عمومی غیردولتی، شوراهای اسلامی، شهرداریها، تشکلهای مردمی، مؤسساتی که شمول قانون بر آنها مستلزم ذکر نام است. دستگاههای تحت امر مقام معظم رهبری و نیروهای مسلح با عنایت به تفویض اختیار

معظم له جهت بهره‌مندی بهینه از توانمندی‌های ملی منطقه ای و محلی در مواجهه با حوادث طبیعی و سوانح پیش‌بینی نشده تشکیل می‌گردد.

ماده ۷- سازمان وابسته به وزارت کشور و رئیس آن معاون وزیر کشور و رئیس سازمان است که با حکم وزیر کشور منصوب می‌شود. سازمان منحصراً تابع مقررات این قانون و آیین‌نامه‌های استخدامی و مالی و اداری مخصوص به خود می‌باشد و رده‌های سازمانی متناسب در استان‌ها و شهرستان‌ها به ترتیب زیر نظر استاندار و فرماندار تشکیل می‌گردد.

ماده ۸- وظایف سازمان به شرح زیر است :

۱- تدوین خط‌مشی‌ها و سیاست‌های اجرایی مربوط به مراحل چهارگانه مدیریت بحران و برنامه‌ریزی جهت ایجاد و امکان استفاده از کلیه امکانات و توانمندی‌های مورد نیاز اعم از دولتی، غیردولتی و نیروهای مسلح در طول زمان عملیات آمادگی و مقابله با حادثه

۲- ایجاد هماهنگی و انسجام میان دستگاه‌های مختلف کشور در خصوص مراحل چهارگانه مدیریت بحران

۳- بررسی و تدوین سیاست‌ها و برنامه‌های جامع فرهنگی، پژوهشی، آموزشی، تبلیغاتی، اطلاع‌رسانی و تمرینی در مراحل چهارگانه مدیریت بحران

۴- تقویت و ایجاد زمینه همکاری‌های منطقه‌ای و بین‌المللی، تبادل نظر و استفاده از تجربیات و دانش فنی کشورها و مؤسسات خارجی و بین‌المللی مربوط به مراحل چهارگانه مدیریت بحران و نمایندگی کشور در مجامع بین‌المللی ذی‌ربط

۵- مستندسازی حوادث و تجزیه و تحلیل آنها

۶- برنامه ریزی ، سازماندهی ، آموزش ، هماهنگی و هدایت تشکل های مردمی ، نهاد های غیر دولتی و نیروهای داوطلب مردمی در مراحل چهارگانه مدیریت بحران

۷- پیگیری اجرای مصوبات و تصمیمات شورای عالی

۸- فراهم نمودن زمینه ایجاد و گسترش سیستم های موثر پیشگیری ، مقاوم سازی و بهسازی لرزه ای ساختمان ها ، زیر ساخت ها و ابنیه حیاتی و مهم و بازسازی و بهسازی بافت های فرسوده ، روش های اتکایی و جبرانی خسارت نظیر انواع بیمه ها ، حمایت های مالی و ساز و کار های تشویقی ، تسهیلات ویژه صندوق های حمایتی با همکاری دستگاه های ذی ربط

۹- کمک به توسعه و گسترش موسسات مشاوره ای فعال در امر استاندارد سازی و بهبود کیفیت به منظور ارتقا و کنترل ایمنی کالاها و خدمات ساختمان ها و تاسیسات زیر بنایی کشور

۱۰- تدوین نظام تقسیم کار ملی برای ترقا فرهنگ ایمنی برای آحاد جامعه با همکاری وزارتخانه ها ، سازمان ها ، نهاد ها و موسسات مرتبط با امر مدیریت بحران و ارایه آن به شورای عالی جهت تصویب .

۱۱- تدوین ضوابط مربوط به تعیین سطوح ، حالت اضطرار و شیوه اعلام بحران های ناشی از حوادث طبیعی و سوانح پیش بینی نشده

۱۲- ابلاغ دستور العمل های نحوه انجام اقدامات اضطراری و احتیاطی در هنگام وقوع و یا احتمال وقوع حوادث طبیعی و سوانح پیش بینی نشده به دستگاه های ذی ربط جهت اجرا

۱۳- انجام هماهنگی های لازم جهت در اختیار گرفتن کلیه امکانات و توانمندی های مورد نیاز مدیریت بحران کشور اعم از دولتی و نهاد های عمومی غیر دولتی و نیروهای مسلح در طول زمان بحران

۱۴- تدوین مقررات و ضوابط مربوط به رسیدگی به تخلفات و تخطی و اهمال مقامات دولتی در کلیه دستگاه های ذی ربط و موسسات عمومی غیر دولتی ، نیروهای نظامی و انتظامی و کلیه نهاد ها و دستگاه های تحت نظر مقام معظم رهبری در اجرای دستورات و مصوبات شورای عالی و سازمان در مواقع بروز بحران با همکاری قوه قضائیه و ستاد کل نیروهای مسلح و ارائه آن به شورای عالی جهت تصویب و پیگیری اجرای آنها

۱۵- تدوین پیشنهات ضوابط و مقررات مربوط به اقدامات پیشگیرانه و برخورد با سوء استفاده کنندگان ، آشوبگران و غارتگران در زمان بروز حوادث با همکاری قوه قضائیه و نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران و ارائه آن به شورای عالی جهت تصویب ، پیگیری نظارت بر اجرای آنها

۱۶- تدوین دستور العمل ها و آیین نامه های مربوط به چگونگی جذب ، توزیع و استفاده از کمک های مردمی ، خارجی و بین المللی و ارائه آن به شورای عالی جهت تصویب و پیگیری اجرای آنها

۱۷- ایجاد نظام مدیریت جامع اطلاعات به کمک شبکه های اطلاعاتی مراکز علمی - تحقیقاتی ذیربط و سازمان های اجرایی مسئول و تشکیل مرکز مدیریت اطلاعات حوادث .وابسته به سازمان به منظور هشدار به موقع و اطلاع رسانی دقیق و به هنگام در زمان وقوع حادثه به مسئولان و مردم

۱۸- نظارت و ارزیابی اقدامات دستگاه های اجرایی ذیربط در خصوص مراحل چهارگانه مدیریت بحران به ویژه آمادگی و مقابله و ارائه گزارش به شورای عالی

۱۹- نظارت عالی بر امر بازسازی و نوسازی مناطق آسیب دیده

ماده ۹- به منظور هماهنگی فعالیت های دستگاه ها و نهاد ها در امر مدیریت جامع بحران به ویژه در مراحل آمادگی و مقابله ، تدابیر و اقدامات زیر لازم و ضروری است و

الف - معاونت یا واحد سازمانی مناسب در امر مدیریت بحران در وزارتخانه ها و دستگاه های ذی ربط بر حسب ضرورت و با تصویب شورای عالی تشکیل خواهد شد .

ب - شورای هماهنگی مدیریت بحران به ریاست رئیس سازمان یا قائم مقام وی و با عضویت نمایندگان تام الاختیار در سطح معاونت دستگاه ها و نهاد های ذیربط به منظور هماهنگی فعالیت های مربوط به مراحل چهارگانه مدیریت بحران تشکیل می شود .

ج - شورای هماهنگی مدیریت بحران در استان ها به ریاست استاندار و در شهرستان ها به ریاست فرماندار ، با عضویت کلیه دستگاه ها ذیربط تشکیل می شود .

د - با توجه به شرایط ویژه و اهمیت شهر تهران با عنوان پایتخت جمهوری اسلامی ایران شورای هماهنگی مدیریت بحران شهر تهران به ریاست شهردار تهران تشکیل می گردد .

تبصره ۱- معاون امور عمرانی استاندار و معاون فرماندار به ترتیب جانشین استاندار و فرماندار در شورای هماهنگی مدیریت بحران استان و شهرستان خواهند بود و جملگی موظف به هماهنگی و پاسخگویی به سازمان می باشند .

تبصره ۲- اهداف و وظایف ، تشکیلات و آیین نامه های اجرایی مورد نیاز جهت اجرای ماده (۹) به پیشنهاد سازمان و با هماهنگی سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور به تصویب شورای عالی می رسد .

فصل چهارم - سایر مقررات

ماده ۱۰- کلیه دستگاه های موضوع ماده (۱۶۰) قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی ، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران - مصوب ۱۳۸۳ - و موسسات عمومی غیر دولتی از جمله دستگاه های تحت نظر مقام معظم رهبری و نیروهای مسلح (با عنایت به اذن فرماندهی معظم کل قوا) ، شهرداری و واحد های سازمانی زیر نظر شهرداری ها و نیز سازمان ها ، تشکل ها و بنگاه های فعال در بخش های خصوص و تعاونی در مراحل مدیریت جامع بحران (به ویژه در مرحله آمادگی) موظفند در چارچوب وظایف و ضوابط محوله عمل نموده و طبق دستورالعمل شورای عالی ، گزارش عملکرد خود را از طریق مراجع دولتی ذیربط در مقاطع زمانی که تعیین خواهد شد به سازمان ارائه دهند .

تبصره ۱- در هنگام بروز بحران ، تمامی دستگاه های مذکور در این ماده موظفند بنا به اعلام ریاست سازمان طبق برنامه های از پیش تعیین شده در عملیات مقابله با بحران شرکت نمایند و گزارش اقدامات خود را از طرق معمول به اطلاع سازمان برسانند توقف و خاتمه عملیات مقابله با اعلام رئیس سازمان صورت می گیرد.

تبصره ۲- در مواردی که بخش خصوصی یا بخش تعاونی براساس تکالیف تعیین شده توسط شورای عالی خدماتی را ارایه می نمایند ، هزینه خدمات ارایه شده آنان براساس دستور العملی که از سوی سازمان ابلاغ می گردد پس از انجام ماموریت پرداخت خواهد شد

ماده ۱۱- با توجه به اهمیت مطالعات ، تمهیدات و اقدامات موثر پیشگیرانه و افزایش آمادگی و ارتقا توان مقابله با حوادث به سازمان اجازه داده می شود هر ساله در صدی از اعتبارات موضوع ماده ۹۹ه (۱۰) قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت - مصوب ۱۳۸۰ - را در این خصوص هزینه نماید .

تبصره - درصد مذکور در ماده ۱۲ هر سال بر حسب نیاز و برآورد انجام شده در سازمان به تصویب شورای عالی خواهد رسید و پس از مبادله موافقت نامه با سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور هزینه خواهد شد .

ماده ۱۲- به دولت اجازه داده می شود در صورت وقوع حوادث طبیعی و سوانح پیش بینی نشده معادل یک و دو دهم درصد (۱/۲٪) از بودجه عمومی هر سال را از محل افزایش تنخواه گردان خزانه تامین کند تا به صورت اعتبارات خارج از شمول با پیشنهاد سازمان و تصویب وزرای عضو شورای عالی هزینه گردد .

ماده ۱۳- دولت (بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران) موظف است به منظور بازسازی و جبران خسارات ناشی از حوادث طبیعی و سوانح پیش بینی نشده مناطق آسیب دیده از محل منابع قرض الحسنه و سایر منابع بانکی، تسهیلات مورد نیاز آسیب دیدگاه بویژه افشار محروم را با نرخ های ترجیحی مصوب شورای عالی از طریق سیستم بانکی در اختیار آنان قرار دهد و دولت نیز موظف است ما به التفاوت ترجیحی را جهت بازپرداخت به بانک ها در لوابح سالانه بودجه کل کشور لحاظ نماید .

تبصره ۱- دولت موظف است طبق آیین نامه پیشنهادی شورای عالی تسهیلات بانکی مورد نیاز مقاوم سازی ساختمان های مسکونی شهری و روستایی را از طریق بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران و سیستم بانکی با شرایط مناسب در اختیار متقاضیان قرار دهد .

تبصره ۲- نظارت عالی بر روند عملیات مقاوم سازی و حسن انجام امور به عهده معاونین هماهنگی امور عمرانی استانداری ها می باشد و گزارش عملکرد باید به صورت فصلی به سازمان ارسال گردد .

ماده ۱۴- این قانون از زمان تصویب لازم الاجرا می باشد و قوانین و مقررات مغایر این قانون ملغی الاثر است.

ماده ۱۵- آیین نامه اجرایی این قانون حداکثر ظرف سه ماه با پیشنهاد وزارت کشور به تصویب هیات وزیران می رسد.

قانون فوق مشتمل بر پانزده ماده و ده تبصره در جلسه مورخ ۱۳۸۷/۲/۲۱ کمیسیون اجتماعی مجلس شورای اسلامی طبق اصل هشتاد و پنجم (۸۵) قانون اساسی تصویب گردید و پس از موافقت مجلس با اجرای آزمایشی آن به مدت پنج سال، در تاریخ ۱۳۸۷/۲/۲۰ به تایید شورای نگهبان رسید.